

На данашњи дан 1821 - Умро је бивши француски цар Наполеон I Бонапарта, један од највећих војсковођа у историји, чији су освајачки походи разорили феудално устројство традиционалне Европе. Истакао се 1793. у борби против Енглеза код Тулона, тада је (у 24. години) постао генерал. У Италији је 1796. и 1797. тукао војску Аустрије, а 1797. укинуо је Млетачку републику. После похода на Египат, државним ударом 1799. завео је режим конзулства, узевши неограничену власт као "први конзул", а од 1802. као "доживотни конзул".

Реформисао је администрацију, просвету, финансије и судство, дао Француској нов кривични и грађански законик (Наполеонов кодекс). Закључио је конкордат с папом Пијем ВИИ и нормализовао односе Ватикана и Француске. Прогласио је себе за цара 1804. Победама 1805. код Улма и Аустерлица приморао је Аустрију на мир. Заратио је с Прусом 1806. тукао их код Јене и Ауерштата и 1807. приморао на мир под веома тешким условима. Покушао је да покори Шпанију и 1808. поставио је брата Жозефа за шпанског краља. Наполеонове победе од 1805. до 1809. омогућиле су превласт Француске над већим делом Европе. Године 1812. кренуо је у поход на Русију предводећи војску од 600.000 људи састављену од скоро свих европских нација. И поред чињенице да је успео да заузме Москву у Русији је катастрофално поражен. Након пораза код Лајпцига 1813. савезници (Руси, Енглези, Пруси, Аустријанци) ушли су у Париз крајем марта 1814. а Наполеон је прогнан је на средоземно острво Елба. Одатле је побегао и вратио у Париз у марту 1815, али је већ у јуну коначно путучен код Ватерлоа и прогнан на острво Света Јелена у Атлантском океану на којем је умро као британски заточеник. Има индиција да је отрован.

Данас је петак, 5. мај. 2017. године

1570 - Османско царство објавило је рат Венецији након што је млетачка влада одбила да Турској препусти острво Кипар.

1813 - Рођен је дански филозоф Серен Кјеркегор, родоначелник филозофије егзистенцијализма, назван "Копенхашки Сократ". Насупрот филозофској традицији, посебно према систему филозофије Фридриха Хегела, развио је специфичан филозофски став. Према његовом учењу, за егзистенцију нема система, јер је она немир, стрепња, очајање, доживљај греха - увек однос, а не категоријално постојање. Дела: "О појму ироније са сталним освртом на Сократа", "Или-или", "Појам стрепње", "Болест на смрт", "Дневник", "Стадијуми на животном путу", "Филозофске мрвице".

1815 - Рођен је француски писац Ежен Мартин Лабиш, који је у комедијама и водвиљима духовито карикирао грађанско друштво Француске у 19. веку. Дела: "Сламни шешир", "Пут господина Перишона".

1818 - Рођен је немачки филозоф Карл Маркс, највећи теоретичар социјалистичке мисли и лидер радничког покрета у 19.

веку. Завршио је студије филозофије у Берлину, а у 23. години докторирао је филозофију на Универзитету у Јени са изванредно оцењеном дисертацијом "Разлика између Демокритове и Епикурове филозофије природе". Одустајући од универзитетске каријере, посветио се публицистичком раду у "Рајнским новинама", чији је главни уредник постао 1842. Пруске власти су 1843. забраниле лист, после чега је отишао у Француску и отац је, с краћим прекидима, цео живот провео у емиграцији, најдуже у Енглеској, где је и умро. Од септембра 1844. до краја живота дружио се и најтешње сарађивао с немачким филозофом Фридрихом Енгелсом. С њим је 1847. у Лондону основао Савез комуниста, прву револуционарну радничку организацију. Други конгрес Савеза комуниста задужио га је да напише сажет програм организације и у сарадњи са Енгелсом 1848. издао је брошуру "Манифест Комунистичке партије". Под његовим утицајем, 1864. основана је Прва интернационала. Написао је низ капиталних дела из економије, филозофије, историје и социологије.

Дела: "Прилог јеврејском питању", "Прилог критици Хегелове филозофије права", "Критика Хегелове филозофије државног права", "Економско-филозофски рукописи",

"Тезе о Фојербаху", "Немачка идеологија" (са Енгелсом), "Света породица" (са Енгелсом), "Беда филозофије", "Класне борбе у Француској 1848-1850", "Осамнаести Бример Луја Бонапарте", "Грађански рат у Француској", "Капитал - критика политичке економије".

1846 - Рођен је пољски писац Хенрик Сјенкјевич, добитник Нобелове награде за књижевност 1905. Светску славу стекао је историјским романима. Дела: романи "Quo vadis", "Огњем и мачем", "Потоп", "Пан Володијовски", "Без догме", "Породица Полањецких", "Кроз пустињу и прашуму", збирка приповедака "Скице угљеном".

1855 - Први световни владар Црне Горе кнез Данило Петровић донео је Законик којим је настојао да индивидуализује имовинска права, по узору на савремене грађанске законике. Изједначена су права свих грађана независно од етничког порекла и вероисповести, мада Црну Гору, како је прецизирано у Законнику : "настањују искључиво Црногорци и Брђани, који су сви Срби православне вере".

1872 - У Београду је основано Српско лекарско друштво (донета је одлука о оснивању). Први председник био је Аћим Медовић, наставник судске медицине на Великој школи, а секретар Владан Ђорђевић. Крајем прве године делатности Друштво је имало 49 чланова.

Издавало је часопис "Српски архив за целокупно лекарство".

1883 - Рођен је српски композитор и музички писац Петар Коњовић, ректор Музичке академије у Београду, члан Српске академије наука и уметности и управник Музиколошког института.

Инспирисао се народним мотивима и учврстио је национални смер у српској музици. Дела: опере "Кнез од Зете", "Вилин вео", "Коштана", "Сељаци", збирке соло песама "Моја земља", "Лирика", књиге "Стеван Мокрањац", "Милоје Милојевић", "Књига о музици".

1904 - На брду Волујица код Бара постављена је прва радио-телеграфска станица Марконијевог система на Балкану.

1936 - Италијанске трупе под командом фелдмаршала Пјетра Бадоља окупирале су Адис Абебу, престоницу Етиопије. Агресија на ту прастару афричку царевину окончана је убрзо припајањем Етиопије италијанском колонијалном царству. Истог дана 1941. у Адис Абебу је на челу ослободилачких трупа ушао етиопски цар (негус) Хаиле Селасије. Била је то прва земља која је успела да се ослободи од окупације неке од земаља сила осовине.

1945 - Совјетске трупе ушле су у Другом светском рату у место Пинемунде, одакле су Немци испаљивали ракете "Фау 1" и "Фау 2". Америчке трупе су истог дана ослободиле немачки нацистички концентрациони логор Маутхаузен, у којем су Немци током рата ликвидирали 120.000 људи, укључујући 13.000 грађана Краљевине Југославије, огромном већином Срба.

1954 - Генерал Алфредо Штреснер је у војном удару оборио председника Парагваја Федерика Чавеса, започевши тако 34-годишњу диктатуру.

1955 - Западни савезници су обновили суверенитет Западне Немачке и примили је у НАТО.

1961 - Из Кејп Канаверала је полетео космички брод "Меркјури", прва космичка летелица САД с људском посадом, којим је управљао Ален Бартлет Шепард. Брод није облетео планету већ је достигао висину од 185 километара и после 15 минута се вратио на Земљу.

1977 - Умро је немачки државник и економиста Лудвиг Ерхард, западнонемачки канцелар од 1963. до 1966, архитекта привредног опоравка и успона Западне Немачке после Другог светског рата.

1978 - Терористичка група "Црвене бригаде" саопштила је да је убила бившег премијера Италије Алда Мора, отетог у марту 1978. Његово тело пронађено је два дана касније.

1981 - Боби Сендс први је од 10 припадника Ирске републиканске армије умро у затвору Мејз у Северној Ирској од последица штрајка глађу.

1990 - У Бону су почели разговори Совјетског Савеза, САД, Велике Британије, Француске и двеју немачких држава о уједињењу Немачке.

1999 - НАТО авијација је између Качаника и Урошевца усред дана гађала конвој "Лекара света" - видно обележен знацима Црвеног крста и грчким заставама - који је превозио помоћ приштинском Клиничко-болничком центру прикупљену у Грчкој, а само пуким случајем није настрадао нико од тројице лекара и тројице возача камиона.

1999 - На северу Албаније срушио се амерички хеликоптер АХ-64 "Апач" и оба пилота су погинула, а НАТО је саопштио да се несрећа догодила због квара мотора током "рутинске вежбе". "Квар"

је највероватније био последица дејства противваздушне одбране Војске Југославије. "Апачи", бучно најављени као "убице тенкова", на крају нису ни употребљени у НАТО агресији на Србију (СРЈ).

2002 - Француски председник Жак Ширак освојио је 82 одсто гласова у другој рунди избора у којем су Французи бирали између њега и крајњег десничара Жан Мари Ле Пена, што је најубедљивија победа у историји председничких избора у Француској.

2004 - Слика Пабла Пикаса "Дечак с лулом" продата је у њојоршкој галерији "Сотби" за 104 милиона и 168.000 долара, што је највиша цена икад постигнута на аукцији за неку слику.

2007 - Кенијски авион, типа "Боинг 737-800", са 105 путника и девет чланова посаде, који је тог јутра полетео из камерунског града Дуале за Најроби, срушио се на југу Камеруна у близини града Лолодорфа, на око 250 километара јужно од Дуале. У авиону компаније "Кенија ерлајнз" који је летео из Обале Слоноваче, а слетео је у Камерун како би покупио путнике, налазили су се држављани чак 23 земље.

2014 - Преминуо је Тимоти Џон Бајфорд, режисер, сценариста и глумац. Бајфорд, који је већи део радног века провео у Србији, остаће упамћен по ТВ серијама за децу "Невен", "Полетарац", "Бабино унуче". Студирао је на Централној школи за говор и драму у Лондону, а 1966. године се запослио као редитељ на Би-Би-Сију. У Србији је живео од 1971. после успешног рада на једној копродукцији с Телевизијом Београд. Бавио се и превођењем као и уметничком фотографијом.

(Танјуг)